

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਕਪੂਰ ਜੇ.

ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਥ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਜਗੇਸ਼ਵਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1952 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 334

1953

June, 11th

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V)—ਸੈਕਸ਼ਨ 54— “ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ” —ਦਾ ਅਰਥ—ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ (1887 ਦਾ XVII)—ਦੇ ਉਪਬੰਧ—ਕੀ ਸੀਆਈਵੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਕਾਨ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ-ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ-ਪਾਰਟੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹਨ-ਕੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁਦਈ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਕਪਾਹ ਫੈਕਟਰੀ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਿਰ ਮੁਮਕਿਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਘਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਪਿਰਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਕਾਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡੀ ਗਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ "ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ"* ਨੂੰ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਮਾਰਤਾਂ "ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ" 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ (1) ਧਾਰਾ 54, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ "ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ;

(2) ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਕਾਨ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ; ਅਤੇ

(3) ਕਿ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 54, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮਾਲੀਏ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

1908 ਦੇ ਐਕਟ V ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੈਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ " ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। "ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਐਚ.ਐਲ ਸਰੀਨ ਅਤੇ ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ।

ਟੇਕ ਚੰਦ ਅਤੇ ਲਖਮੀ ਚੰਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਹ 20 ਅਗਸਤ 1952 ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਆਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ- ਸ਼੍ਰੀ ਪੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਆਰਡਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ , ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ" ਸੀ।

ਫੈਸਲਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਿਰਣਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 23 ਅਗਸਤ 1944 ਨੂੰ, ਮੁਦਈ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਥ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਈਸ਼ਵਰ ਨਾਥ, ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਕੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਅਲੀਫ਼ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਪਿਆ। ਨੰਬਰ 1 ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼, ਅੰਬਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਠੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਬਗੀਚਾ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੰਬਰ 2, ਸਪਤੁ ਰੋਡ, ਅੰਬਾਲਾ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਘਰ ਹੈ। ਸਿਟੀ, ਨੰਬਰ 3, "ਲਾਡਵਾ ਗਿਨਿੰਗ ਫੈਕਟਰੀ" ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਫੈਕਟਰੀ ਹੈ। ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਾਡਵਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਥਾਨੇਸਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਾਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਨੰਬਰ 4/24 ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ, ਨੰਬਰ 5, ਕਪਾਹ ਫੈਕਟਰੀ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਘਿਰ ਮੁਮਕਿਨ ਜ਼ਮੀਨ (ਨੰਬਰ 5 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਤ ਨਰਾਇਣ ਗਿਨਿੰਗ ਫੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਸਟੋਡ, ਅੰਬਾਲਾ ਸਿਟੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਨੰਬਰ 6 ਲੀਜ਼ - ਹੋਲਡ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਤ ਨਰਾਇਣ ਫੈਕਟਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

Rameshwar Nath v. Jageshwar Nath and others
Kapur, J.

ਅੰਤ ਵਿੱਚ 'ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 13 ਅਗਸਤ 1945 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁਦਲਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਬ-ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। 8 ਜਨਵਰੀ 1946 ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ" ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫੈਸਲਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਦਰਖਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ 'ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ' ਸੀ ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ।

ਕਾਰਵਾਈ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਮੁਢਲੇ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ-

ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਨੱਥੀ "ਅਲਿਫ" ਜਿਸ ਦਾ ਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਨੁਬੰਧ ਵਿੱਚ ਛੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲੀਏ ਲਈ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਅਸਟੇਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਪਰਟੀ - ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਨੋਰੀਸ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਤਰਾਜ਼, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਕਿ ਧਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ-

Ramesh war ਇਹ
Nath ਅਜਿਹੀ
v. ਇਹ ਸੀ,
Jageshwar
Nath and
others ਬਚਾਓ
ਹਨ ਜੋ
Kapur, J.

"ਜਿੱਥੇ ਫਰਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਹੈ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਕੁਲੈਕਟਰ ♦♦♦",

ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ-ਆਰਡਰ 20, ਨਿਯਮ 18, ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਫਰਮਾਨ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ, ਡਿਕਰੀ ਕਈ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਪਰ ਅਸਲ ਵੰਡ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਆਰਡਰ 26, ਨਿਯਮ 13, ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਉਹਨਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵੰਡ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ?

ਹੁਣ, ਸ਼ਬਦ "ਜਾਇਦਾਦ" ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। *ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਨੁੰਦਨ ਲੈਲ (1) ਦੀ ਸੀਕਰੇਟ ਟੈਰੀ ਵਿੱਚ*, 1814 ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ XIX ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਬੁਟਵਾੜਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਅਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਈਓ-ਸ਼ੇਅਰਰ

(1) ILR 10 ਕੈਲ. 435

■ Rameshwar
Nath
v.
Jageshwar
Nath and
others

Kapur, J.

ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਕਈ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਯੁਕਤ ਰਹਿ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ-4 ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੁੱਕ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਮਾਲੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1882 ਦੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 265 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਮ ਸੰਕੇਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਦਈ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। . 4

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁੱਲਾ ਦੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਖੰਡ I ਦੇ ਪੰਨਾ 229 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਮਾਲੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ' ਦਾ ਅਰਥ ਮਾਲੀਏ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਰਕਮ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਕਿ ਸੰਪੱਤੀ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਮਾ ਵਿੱਚ ਆਮ ਝੋਨੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਏਕੜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਬਦੁਲ ਰਾਜ਼ਿਕ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਨਾਥ ਘੋਸ਼ (1) ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਇੱਕ ਮੌਜ਼ਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਜੋ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਸਨ - ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ / ਜੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਕਦੇ ਵੀ "ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ -

ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਪੱਤੀਆਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(1) ILR 58 ਕੈਲ. 122

. 7

ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇਗਾ। Rameshwar Nath
 v. ਗਿਆ
 Jageshwar Nath and others ਹੁਣ
 Kapur, J.

- ^ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਲੈਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਲੈਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਵਿੱਚ "ਜਾਇਦਾਦ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"4(1) ਪਿੰਡ-ਸੁਕਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ, ਵਸੂਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਸਬੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਭੂਮੀ-ਮਾਲੀਆ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। . "

ਸੈਕਸ਼ਨ 48 ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ: -

48(1) ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਵੀ ਮੰਤਵ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰ ਹੈ

^ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ
 ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। "

ਲਾਲ ਚੰਦ ਬਨਾਮ \ ਤਾਜ (1) ਵਿੱਚ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਮਿਸਟਰ ਕਿੰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ , ਜਿੱਥੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਮੈਂ ਇਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ- ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ

(1) 1927 LLT 25

Rameshwar
Nath
v.
Jageshwar
Nath and
others:

377

PUNJAB SERIES

VOL. VII

ਨਾ ਹੀ ਡੂੰਘੀ ਦੇ ਲੈਡ ਸਟੇਲਮੈਟ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਪੈਰੇ 7 ਅਤੇ 8 ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਕਸਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸਦੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ।

Kapur; J.

ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਲੈਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 111 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਲੀਏ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਹੈ। ਧਾਰਾ 141 ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਦਦਗਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਲਈ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 158(2)(xvii) ਅਤੇ (xviii) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“158(2) ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ, “(xvii) ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ, ਹੋਲਡਿੰਗ ਜਾਂ ਟੇਨ ਐਸੀ, ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ, ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਬਟਵਾਰੇ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਜਿਸ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(xviii) ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ, ਹੋਲਡ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ, ਜਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੁੜ-ਵੰਡ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਵਾਲ। ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੁੜ-ਵੰਡ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ, ਜਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ। ”

ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਭੂਮੀ ਮਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀਰ ਭਾਨ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ (1) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਵਿੱਚ "ਜ਼ਮੀਨ" ਵਿੱਚ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਵਾਬ ਅਹਿਮਦ ਯਾਰ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਐਸਕੇ ਬੋਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1), ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਲਈ.

Rameshwar
Nath
vs
Jageshwar
Nath and
others

"ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਬਨਾਮ ਮਸਤ, ਪਾਇਰੀ (2) ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੀ-ਐਪਸਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸੀ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 15 (ਸੀ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ" ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਕਸਬੇ ਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪਲਾਟ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਬਣ ਗਈ, ਹੁਣ ਧਾਰਾ 15 (ਸੀ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ" ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੀਜਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ। ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਨਾ 331 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਦੱਖਿਆ-

Kapur, J.

"ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਬਦ 'ਜਾਇਦਾਦ', ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਸਬੇ ਵਿੱਚ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕੇਸ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਜਾਇਦਾਦ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ,

- (1) ਏਆਈਆਰ 1925 ਲਾਹ. 583
- (2) ILR 17 Lah. 322

380 ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼ [ਵੋਲ. VII ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Kameshwar
Nath
v.
Jageshwar
Nath and
others

ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਿਯਨਾਥ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਚੰਦਰ ਰਾਏ (1) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 54, ਮਾਲੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ - ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ

ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ- ਪਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ "ਜਾਇਦਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 54 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (2) ਵਿੱਚ ਪੈਪਸੂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੈ। ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਸੰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ (1), ਜੋ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮਾਲੀਏ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ 54 ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵੰਡਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, (2) ਸ਼ਬਦ "ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ" ਉਹਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ (3) ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1945 ਕੈਲ. 23

(2) ਆਰ.ਐਫ.ਏ. 1950 ਦੇ 34

ਵੋਲ. Vn] ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 381 ਉਹਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਘਰ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

**Rameshwar
Nath**

**V.
Jageshwar
Nath and
others**

Kapur, J.

ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ* ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਨੱਥੀ "ਅਲਫ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਬਣਾਵਾਂਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਹੋਣਗੇ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 29 ਜੂਨ, 1953 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ*

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ